

VẬN DỤNG BÀI HỌC TẠO THỜI CƠ, TẬN DỤNG THỜI CƠ TRONG ĐẠI THẮNG MÙA XUÂN NĂM 1975 ĐƯA ĐẤT NƯỚC BƯỚC VÀO KỶ NGUYÊN VƯỜN MÌNH CỦA DÂN TỘC

✦ ThS NGUYỄN THANH SƠN

Tạp chí Cộng sản

Ngày tiếp nhận: 03/03/2025 Ngày bình duyệt: 10/4/2025 Ngày duyệt đăng: 25/4/2025

● **Tóm tắt:** Đại thắng mùa Xuân năm 1975, đỉnh cao là Chiến dịch Hồ Chí Minh lịch sử, đã khẳng định tầm nhìn, tư duy chiến lược cách mạng, nghệ thuật lãnh đạo tài tình của Đảng Cộng sản Việt Nam. Một trong những nhân tố then chốt làm nên thắng lợi vĩ đại này là nghệ thuật tạo thời cơ, đánh giá đúng thời cơ, tận dụng thời cơ một cách chính xác, kịp thời. Nghệ thuật đó không chỉ phản ánh bản lĩnh, trí tuệ, vai trò lãnh đạo của Đảng mà còn là bài học quý báu về sự kết hợp giữa yếu tố chủ quan và khách quan, giữa chuẩn bị lực lượng và nắm bắt thời cơ cách mạng vẫn còn nguyên giá trị trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc ngày nay.

● **Từ khóa:** Tạo thời cơ, tận dụng thời cơ, Đại thắng mùa Xuân năm 1975, kỷ nguyên vườn mình của dân tộc

1. Nghệ thuật tạo thời cơ và tận dụng thời cơ

Thứ nhất, nhận định đúng thời cơ lịch sử

Sau Hiệp định Paris 1973, Mỹ rút quân, chế độ Sài Gòn ngày càng suy yếu về chính trị, quân sự, kinh tế. Lúc này, Đảng ta đã phân tích sâu sắc, toàn diện tình hình và nhận thấy, trong giai đoạn này, sự kết hợp giữa hoàn cảnh quốc tế và tình hình trong nước đã tạo ra một thời cơ lớn, quan trọng để có thể kết thúc chiến tranh, thống nhất đất nước. Hội nghị Trung ương 21 khóa III đã ban hành Nghị quyết số 227-NQ/TW ngày 13/10/1973 về *thắng lợi vĩ đại của cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước và nhiệm vụ của cách mạng miền Nam trong giai đoạn*

*mới*¹. Dưới ánh sáng của Nghị quyết, những tháng cuối năm 1973 đầu năm 1974, quân và dân ta ở miền Nam đã giành những thắng lợi rất quan trọng trên mặt trận quân sự, chính trị... tạo ra thế và lực mới cho cách mạng miền Nam phát triển. Cuối năm 1974 đầu năm 1975, tình hình miền Nam biến chuyển nhanh: Mỹ cắt giảm viện trợ khiến quân đội Sài Gòn rơi vào trạng thái hoang mang, dao động, mất tinh thần; quân ta giành thắng lợi lớn ở Phước Long (6/1/1975). Trên cơ sở đó, Bộ Chính trị và Quân ủy Trung ương họp và hạ quyết tâm chiến lược giải phóng miền Nam trong hai năm 1975 - 1976; đồng thời, ta còn dự kiến một phương án cực kỳ quan trọng: “Nếu thời cơ đến vào đầu hoặc cuối năm 1975 thì lập tức giải phóng miền Nam

trong năm 1975”². Đây là quyết định mang tính bước ngoặt, thể hiện sự nhạy bén, sắc sảo trong phân tích tình hình dựa trên cơ sở khoa học và thực tiễn để chủ động tạo thời cơ, mang tầm nhìn chiến lược của Đảng.

Thứ hai, kết hợp chặt chẽ chiến lược quân sự và chính trị, chuẩn bị lực lượng toàn diện để sẵn sàng chớp thời cơ

Một trong những yếu tố quan trọng để tạo ra và tận dụng thời cơ trong Đại thắng mùa Xuân năm 1975 là sự kết hợp chặt chẽ chiến lược quân sự và chính trị. Đảng không chỉ chú trọng đến đấu tranh vũ trang mà còn phát huy mạnh mẽ đấu tranh chính trị để làm suy yếu kẻ thù. Việc giành được sự ủng hộ của quần chúng nhân dân và tạo ra sự phân hóa trong hàng ngũ đối phương là một trong những chiến lược giúp tạo ra thời cơ. Để biến thời cơ thành hiện thực, Đảng ta đã có sự chuẩn bị kỹ lưỡng trong lãnh đạo xây dựng và phát triển lực lượng cách mạng hùng mạnh, phát triển chiến tranh nhân dân, củng cố hậu phương miền Bắc, đồng thời đẩy mạnh đấu tranh chính trị ở miền Nam. Về quân sự, Đảng lãnh đạo xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam thành lực lượng chính quy, tinh nhuệ với các binh đoàn chủ lực mạnh. Về chính trị, củng cố và tăng cường vai trò Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam để tăng cường khối đại đoàn kết toàn dân, đẩy mạnh đấu tranh chính trị và phong trào nổi dậy ở nông thôn, thành thị trên toàn miền Nam, làm lung lay tận gốc chính quyền Sài Gòn. Về kinh tế, phát huy mạnh mẽ vai trò hậu phương lớn miền Bắc, củng cố phát triển tuyến đường Trường Sơn - tuyến giao thông vận tải huyết mạch chi viện vũ khí, hậu cần, con người cho chiến trường miền Nam. Song song đó, công tác binh vận, ngoại giao tiếp tục được đẩy mạnh, tranh thủ sự ủng hộ quốc tế và cô lập địch.

Thứ ba, linh hoạt, sáng tạo trong chỉ đạo chiến lược

Sự linh hoạt trong việc đánh giá và thay đổi chiến lược khi tình hình thay đổi là điều rất quan trọng. Nghệ thuật lãnh đạo của Đảng thể hiện ở sự điều chỉnh kế hoạch linh hoạt xuất phát từ những tác động bên ngoài hoặc sự thay đổi nội bộ đối phương có thể tạo ra lợi thế cho cách mạng. Ban đầu, kế hoạch giải phóng miền Nam dự kiến trong hai năm 1975 - 1976, nhưng trước sự sụp đổ nhanh chóng của địch, Đảng đã quyết định đẩy nhanh tiến độ, giải phóng hoàn toàn miền Nam trong năm 1975. Hội nghị Bộ Chính trị (từ ngày 18/12/1974 đến ngày 8/1/1975) nhận định: “Thời cơ giải phóng hoàn toàn miền Nam đã đến”³ và quyết định tổ chức ngay các đòn tiến công thần tốc. Mở đầu là Chiến dịch Tây Nguyên (4/3 - 3/4/1975): đánh chiếm Buôn Ma Thuột, làm sụp đổ hệ thống phòng ngự của địch ở Tây Nguyên, thay đổi cơ bản so sánh lực lượng và thế chiến lược giữa ta và địch, đưa cuộc tiến công chiến lược của ta phát triển thành cuộc tổng tiến công và nổi dậy trên toàn miền Nam. Tiếp đến là Chiến dịch Huế - Đà Nẵng (21 - 29/3/1975): đánh sập tuyến phòng thủ kiên cố nhất của quân đội Sài Gòn ở miền Trung, làm tan rã lực lượng quân sự tinh nhuệ của chính quyền Sài Gòn, tạo đà giải phóng hoàn toàn miền Nam. Cuối cùng là Chiến dịch Hồ Chí Minh (26 - 30/4/1975): chiến dịch quyết chiến chiến lược trong cuộc Tổng tiến công và nổi dậy mùa Xuân 1975, với năm cánh quân thần tốc tiến về Sài Gòn, kết thúc thắng lợi cuộc kháng chiến chống Mỹ, giải phóng hoàn toàn miền Nam, thống nhất đất nước.

2. Những bài học quý báu

Nghệ thuật tạo thời cơ và tận dụng thời cơ trong Đại thắng mùa Xuân năm 1975 đã để lại nhiều bài học kinh nghiệm quý báu đến nay vẫn còn mang giá trị thời sự. Đó là:

Thứ nhất, xác định đúng thời cơ chiến lược và chủ động chuẩn bị để chớp thời cơ

Thời cơ cách mạng không tự nhiên xuất hiện mà là kết quả của quá trình chuẩn bị lâu dài, kết hợp giữa yếu tố chủ quan và khách quan. Trong cuộc kháng chiến chống Mỹ, một trong những yếu tố quyết định thắng lợi là khả năng nhận định chính xác tình hình và thời điểm chiến lược. Để giải phóng hoàn toàn miền Nam, không chỉ cần sức mạnh quân sự mà còn phải tính toán thời điểm để phát động các cuộc tấn công quyết định. Đảng ta đã khéo léo kết hợp giữa sức mạnh nội tại của cách mạng với sự suy yếu của địch, chuẩn bị lực lượng chu đáo, kịp thời phát hiện thời cơ chín muồi và nhanh chóng chớp thời cơ để giải phóng hoàn toàn miền Nam. Bài học ở đây là phải có tầm nhìn chiến lược, phân tích toàn diện các yếu tố trong nước và quốc tế để xác định “thời điểm vàng” cho những quyết định có tính chiến lược.

Thứ hai, chuẩn bị lực lượng để chủ động tạo thời cơ

Trong giai đoạn 1973 - 1975, Đảng ta tập trung xây dựng, chuẩn bị lực lượng toàn diện để chủ động tạo thời cơ và chớp thời cơ trên cả ba mặt trận: (1) quân sự (tăng cường bộ đội chủ lực, phát triển chiến tranh nhân dân, mở rộng hành lang chiến lược); (2) chính trị (củng cố khối đại đoàn kết dân tộc, tranh thủ sự ủng hộ quốc tế); (3) kinh tế (đảm bảo hậu cần từ miền Bắc; xây dựng, củng cố, phát triển căn cứ địa cách mạng ở miền Nam). Chiến dịch Tây Nguyên là minh chứng cho việc chủ động tạo thời cơ, tạo ra “phản ứng dây chuyền”, làm sụp đổ toàn bộ hệ thống phòng thủ của địch. Bài học ở đây là thời cơ chỉ trở thành hiện thực khi lực lượng cách mạng đủ mạnh và thời cơ không chỉ là chờ đợi mà phải chủ động tạo ra bằng cách xây dựng thế và lực vượt trội.

Thứ ba, quyết đoán trong hành động khi thời cơ đến

Khi thời cơ xuất hiện, sự chậm trễ có thể dẫn đến bỏ lỡ cơ hội ngàn năm có một. Trong cuộc kháng chiến chống Mỹ, sau thắng lợi

ở Tây Nguyên và Huế - Đà Nẵng, Bộ Chính trị nhận định: “Cuộc chiến tranh cách mạng ở miền Nam không những đã bước vào giai đoạn phát triển nhảy vọt, mà thời cơ để mở tổng tiến công và nổi dậy tại Sài Gòn - Gia Định đã chín muồi. Từ giờ phút này, trận quyết chiến chiến lược cuối cùng của quân và dân ta đã bắt đầu”⁴. Từ đó, Đảng ta đã chuyển từ kế hoạch ban đầu dự kiến giải phóng miền Nam trong hai năm sang quyết định “thần tốc, táo bạo, bất ngờ” với Chiến dịch Hồ Chí Minh giải phóng hoàn toàn miền Nam. Bài học ở đây là phải dũng cảm, quyết đoán trong hành động để chớp thời cơ, kết hợp chặt chẽ giữa tính khoa học và tính nghệ thuật trong lãnh đạo, chỉ đạo.

Thứ tư, kết hợp chặt chẽ các mặt trận đấu tranh để tạo thời cơ

Không chỉ kết hợp tài tình giữa đấu tranh quân sự và chính trị, khi quân đội Mỹ và chính quyền Sài Gòn gặp phải những tổn thất nặng nề, Đảng đã lãnh đạo tăng cường hoạt động ngoại giao quốc tế để cô lập Mỹ, tận dụng các nguồn lực quốc tế để hỗ trợ cho cách mạng miền Nam; đồng thời, vận dụng sức mạnh chính nghĩa của cách mạng tập hợp các lực lượng nhân dân nhất tề đứng lên đấu tranh để giành thắng lợi cuối cùng. Song song đó, Đảng ta luôn theo dõi sát và khai thác, tận dụng tối đa những yếu tố mang tính thời cơ do sự phân hóa nội bộ kẻ thù, đặc biệt là sự bất ổn về chính trị, kinh tế trong chính quyền Sài Gòn; sự bất đồng giữa các đồng minh của Mỹ, sự mệt mỏi của quân đội Mỹ và quân đội Sài Gòn trong cuộc chiến kéo dài để đưa ra những quyết định có tính bước ngoặt, tạo nên sự chuyển biến mang tính chiến lược trên chiến trường để nhanh chóng đạt mục tiêu giải phóng hoàn toàn miền Nam, thống nhất đất nước. Bài học ở đây là nắm chắc tình hình, sâu sát thực tiễn, biết khai thác, phát huy những nhân tố thuận lợi cả bên trong và bên ngoài, từ đó chủ động tạo ra thời cơ để giành thắng lợi cuối cùng.

Thứ năm, phát huy sức mạnh tổng hợp để tận dụng triệt để thời cơ

Đại thắng mùa Xuân năm 1975 là thành công của nghệ thuật “lấy nhỏ thắng lớn”, “lấy ít địch nhiều” dựa trên cơ sở khai thác tốt và biết cách phát huy tối đa sức mạnh tổng hợp của toàn dân tộc. Về quân sự, nổi bật là sự kết hợp tiến công và nổi dậy, đánh địch trên cả ba vùng chiến lược. Về chính trị, nổi bật là nghệ thuật vận động quần chúng nhân dân nổi dậy giành chính quyền, phân hóa hàng ngũ địch. Về ngoại giao, nổi bật là những nỗ lực tranh thủ sự ủng hộ của dư luận quốc tế để cô lập chế độ Sài Gòn. Bài học ở đây là tận dụng thời cơ phải đi đôi với phát huy mọi nguồn lực, tạo ra sức mạnh tổng hợp để đi đến thắng lợi cuối cùng.

3. Tạo thời cơ, tận dụng thời cơ để đưa đất nước vươn lên tầm cao mới

Nghệ thuật tạo thời cơ và tận dụng thời cơ trong Đại thắng mùa Xuân năm 1975 là bài học quan trọng về sự lãnh đạo tài tình, sáng suốt của Đảng. Những bài học này đến nay vẫn còn nguyên giá trị trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, đặc biệt trong bối cảnh đất nước ta đang đứng trước những thời cơ - vận hội mới; đồng thời cũng đối mặt với không ít thách thức khi chuẩn bị bước vào kỷ nguyên vươn mình phát triển của dân tộc.

Về thời cơ, điểm nổi bật là sự dịch chuyển chuỗi cung ứng toàn cầu, tiềm năng kinh tế số, vị thế quốc tế ngày càng cao của Việt Nam khi đã tham gia hàng loạt hiệp định thương mại tự do (FTAs) như Hiệp định Đối tác toàn diện và tiến bộ xuyên Thái Bình Dương (CPTPP), Hiệp định thương mại tự do Việt Nam - EU (EVFTA), Hiệp định Đối tác kinh tế toàn diện khu vực (RCEP), mở ra cơ hội để hàng hóa nước ta tiếp cận những thị trường rộng lớn với hơn 2 tỷ dân. Sau đại dịch COVID-19, nhiều tập đoàn đa quốc gia đang tìm cách đa dạng hóa chuỗi cung ứng. Việt Nam được đánh giá là điểm đến hấp dẫn nhờ ổn định chính trị, chi phí sản

xuất hợp lý và vị trí địa lý thuận lợi. Cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư với công nghệ số, trí tuệ nhân tạo (AI), blockchain, tự động hóa đang thay đổi mô hình sản xuất toàn cầu. Việt Nam có lợi thế về dân số trẻ (hơn 50% trong số hơn 100 triệu dân ở nước ta hiện nay dưới 35 tuổi), năng động, tiếp cận nhanh với công nghệ. Nếu đầu tư mạnh vào đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao và phát triển hạ tầng số, Việt Nam có thể trở thành trung tâm công nghệ và khởi nghiệp của khu vực ASEAN.

Bên cạnh cơ hội, Việt Nam cũng đang đối diện với không ít hạn chế, thách thức. Nền kinh tế nước ta hiện còn phụ thuộc lớn vào xuất khẩu và vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI) nên dễ bị tổn thương trước biến động thị trường quốc tế như lạm phát, khủng hoảng năng lượng, xung đột địa chính trị. Thể chế kinh tế vẫn tồn tại nhiều rào cản hành chính; hệ thống hạ tầng giao thông, logistics, điện, viễn thông ở nhiều nơi còn hạn chế, yếu kém, ảnh hưởng đến sự kết nối giữa các vùng miền. Ngoài ra, tình trạng tăng trưởng kinh tế chưa đồng đều, khoảng cách giàu - nghèo giữa thành thị và nông thôn còn lớn, tác động bất lợi của tình trạng biến đổi khí hậu... nếu không giải quyết tốt để tạo ra sự công bằng xã hội.

Trong bối cảnh đó, việc hiểu và vận dụng tốt những bài học về chủ động tạo thời cơ, nắm bắt và tận dụng thời cơ trong Đại thắng mùa Xuân cách nay nửa thế kỷ vẫn còn nguyên giá trị, là nhân tố quan trọng để đưa nước ta vươn lên trở thành một quốc gia phát triển, hùng cường. Theo đó, cần quan tâm thực hiện tốt một số nội dung sau:

Thứ nhất, tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng và hệ thống chính trị thật sự trong sạch, vững mạnh toàn diện; sắp xếp, kiện toàn, xây dựng bộ máy nhà nước tinh - gọn - mạnh, nâng cao hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả hoạt động; quan tâm bồi dưỡng sức dân, khơi dậy mạnh mẽ tinh thần yêu nước,

ý chí tự cường dân tộc, phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc và khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc. Con người là yếu tố quyết định cho sự phát triển nhanh và bền vững. Yêu cầu đó đòi hỏi phải tiếp tục đổi mới, cải cách giáo dục - đào tạo theo hướng hiện đại, sáng tạo, hội nhập quốc tế; tăng cường đầu tư vào nghiên cứu và ứng dụng khoa học - công nghệ, đặc biệt là trong lĩnh vực công nghệ cao để tạo ra một thế hệ người Việt Nam có khả năng cạnh tranh toàn cầu.

Thứ hai, trong xu thế chuyển đổi số của thời đại, cùng với nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, có cơ chế, chính sách đột phá để trọng dụng, thu hút nhân tài trong và ngoài nước trên cơ sở ứng dụng mạnh mẽ khoa học và công nghệ, nhất là những thành tựu của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, thúc đẩy đổi mới sáng tạo, Việt Nam cần chú trọng đầu tư mạnh vào phát triển hạ tầng công nghệ thông tin, trí tuệ nhân tạo (AI), dữ liệu lớn (Big Data)...; các đô thị thông minh; các ngành kinh tế số để tăng năng suất, giảm chi phí, nâng cao sức cạnh tranh của sản phẩm và thương hiệu Việt Nam ở thị trường trong nước và quốc tế.

Thứ ba, trong bối cảnh hiện nay, thúc đẩy khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo, nhất là khởi nghiệp công nghệ, được xem là động lực tăng trưởng mới. Vì thế, các bộ, ngành, địa phương tiếp tục đẩy mạnh cải cách hành chính gắn với sắp xếp, tinh gọn bộ máy để tạo môi trường pháp lý thuận lợi cho các công ty khởi nghiệp; tăng cường hỗ trợ chính sách cho doanh nghiệp khởi nghiệp để xây dựng và phát triển hệ sinh thái khởi nghiệp Việt Nam kết nối với quốc tế. Việt Nam có thể trở thành “Quốc gia khởi nghiệp” nếu biết khơi dậy, phát huy và tận dụng tốt tiềm năng sáng tạo của giới trẻ, nhất là các doanh nghiệp trẻ.

Thứ tư, nước ta đã ký kết nhiều hiệp định thương mại tự do (FTA) quan trọng như CPTPP, EVFTA, RCEP. Để tận dụng cơ hội này, thời gian tới, cùng với việc phát triển

hạ tầng giao thông và logistics hiện đại, các bộ, ngành, địa phương cần tăng cường hỗ trợ chính sách giúp các doanh nghiệp nâng cao năng lực cạnh tranh, đẩy mạnh xuất khẩu các mặt hàng có giá trị gia tăng cao, đa dạng hóa đối tác, giảm phụ thuộc vào một thị trường. Việc tận dụng tốt các FTA sẽ giúp kinh tế Việt Nam hội nhập sâu rộng hơn vào chuỗi giá trị toàn cầu.

Thứ năm, biến đổi khí hậu đang là thách thức toàn cầu, nhưng cũng là cơ hội để Việt Nam vươn lên trở thành quốc gia đi đầu trong phát triển bền vững. Theo đó, đẩy mạnh phát triển năng lượng tái tạo (năng lượng gió, năng lượng mặt trời, năng lượng sinh khối...); xây dựng các đô thị thông minh, tiết kiệm năng lượng; khuyến khích doanh nghiệp, hợp tác xã, nông dân áp dụng mô hình kinh tế tuần hoàn xanh... đưa Việt Nam vươn lên trở thành một trung tâm năng lượng sạch của khu vực Đông Nam Á.

Việt Nam đang đứng trước những thời cơ lớn để vươn lên trở thành một quốc gia thịnh vượng, hùng cường. Trong bối cảnh thế giới có nhiều biến động, việc chủ động tạo thời cơ và nắm bắt thời cơ cả trong nước lẫn quốc tế là yếu tố quan trọng để đưa đất nước bước vào kỷ nguyên mới - kỷ nguyên vươn mình phát triển của dân tộc. ■

¹ Đảng Cộng sản Việt Nam: *Nghị quyết số 227-NQ/TW, ngày 13/10/1973 Hội nghị lần thứ 21 Ban Chấp hành Trung ương Đảng*, <https://tulieuvankien.dangcongsan.vn/van-kien-tu-lieu-ve-dang/hoi-nghi-bch-trung-uong/khoa-iii/ngphi-quyet-so-227-ntw-ngay-13101973-hoi-nghi-lan-thu-21-ban-chap-hanh-trung-uong-dang-810>, truy cập ngày 03/02/2025.

² Viện Lịch sử Quân sự Việt Nam: *Lịch sử kháng chiến chống Mỹ, cứu nước 1954 - 1975*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2013, tr.206.

³ Dương Đình Lập: *Nghệ thuật chớp thời cơ trong cuộc Tổng tiến công và nổi dậy mùa Xuân 1975*, <http://tapchiquptd.vn/vi/nguyen-cuu-tim-hieu/nghe-thuat-chop-thoi-co-trong-cuoc-tong-tien-cong-va-noi-day-mua-xuan-1975/3746.html>, truy cập ngày 03/02/2025.

⁴ Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đảng toàn tập*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2004, t.36, tr.95.